

MAREK SZYDŁO
ORCID: 0000-0002-3776-2020
Uniwersytet Wrocławski
marek.szydlo@uwr.edu.pl

Recenzja książki Jerzego Supernata *Administracja i prawo administracyjne.* *Słownik polsko-angielski*, Wrocław 2020

Książka autorstwa prof. Jerzego Supernata *Administracja i prawo administracyjne. Słownik polsko-angielski* jest znakomitą pracą leksykalną o wielowymiarowym znaczeniu dla rozwoju nauki, dydaktyki, a także praktycznego stosowania polskiego, europejskiego (unijnego) oraz globalnego prawa administracyjnego.

W płaszczyźnie czysto formalnej książka ta stanowi typowy słownik dwujęzyczny o charakterze tematycznym, zawierający zbiór (zasób) wyrazów z dziedziny administracji i prawa administracyjnego pochodzących z języka polskiego (jako języka w tym przypadku wejściowego) wraz z odpowiadającymi im wyrażeniami leksykalnymi pochodzącymi z języka angielskiego (jako języka w tym przypadku wyjściowego). Struktura tego słownika jest oparta na hasłach ułożonych w porządku alfabetycznym¹. Recenzowana książka to zatem słownik specjalistyczny, przedmiotowy, terminologiczny, techniczny, zawierający technolekt z dziedziny administracji i prawa administracyjnego². W tym sensie obejmuje im-

¹ Zob. *Słownik*, [hasło w:] *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, wersja elektroniczna dostępna na stronie: <https://sjp.pwn.pl/szukaj/sownik.html> (dostęp: 28.01.2022); zob. też objaśnienie hasła „sownik” w Wikipedii, dostępne na stronie: <https://pl.wikipedia.org/wiki/S%C5%82ownik> (dostęp: 28.01.2022).

² Por. W. Szemińska, *Sposoby reprezentacji wiedzy specjalistycznej w słowniku dla tłumacza*, Warszawa 2013, s. 9 n. (maszynopis rozprawy doktorskiej na <https://depotuw.ceon.pl/bitstream/handle/item/469/Weronika%20Szemi%C5%84ska%20Sposoby%20reprezentacji%20wiedzy%20specjalistycznej%20w%20s%C5%82owniku%20dla%20t%C5%82umacza.pdf?sequence=1>, dostęp: 28.01.2022; E. Zwierzchoń-Grabowska, *Internetowe słowniki specjalistyczne jako narzędzie pracy tłumacza tekstów specjalistycznych*, „Lingwistyka Stosowana” 22, 2017, nr 2, s. 163 n., <http://alp>.

ponującą liczbę wielu tysięcy uporządkowanych alfabetycznie polskojęzycznych haseł z tematyki szeroko rozumianej administracji i prawa administracyjnego, umożliwiając poznanie ich angielskojęzycznych odpowiedników semantycznych.

Przy lekturze recenzowanego słownika uderza niezwykle szerokość pola terminologicznego opracowana i przyjęta w tym przypadku przez autora („pole terminologiczne” to sformułowanie używane przez językoznawców na określenie zbioru terminów w danym słowniku specjalistycznym; pole to jest determinowane konkretną dziedziną, której dany słownik dotyczy³). Kierując się jedynie tytułem recenzowanej pracy, możemy *prima facie* oczekiwać odnalezienia w niej zbioru haseł dotyczących administracji jako określonego zjawiska prawno-institutionalnego⁴ oraz prawa administracyjnego jako jednej z gałęzi prawa i szczególowej nauki prawnej⁵. Gdyby tak było, już sam tak zakreślony zasób leksykalny słownika byłby olbrzymi, zważywszy na bardzo szerokie i stale ekspandujące pole zjawisk obejmowanych działalnością współczesnej administracji publicznej oraz regulowanych obecnie prawem administracyjnym. Tymczasem wbrew temu intuicyjnemu oczekiwaniu otrzymujemy w istocie w recenzowanej pracy zasób słowny obejmujący coś znacznie więcej: jest to zbiór haseł umożliwiających ogarnięcie i poznanie niemal całej struktury oraz aktywności współczesnych państw, organizacji międzynarodowych i pozarządowych oraz zorganizowanej aktywności ludzkiej ukierunkowanej na zaspokajanie wielowymiarowych potrzeb jednostkowych i społecznych. Zawarty w recenzowanym słowniku zespół haseł obejmuje różnorodne przejawy współczesnej ludzkiej cywilizacji i kultury, gdzie administracja (publiczna) i prawo administracyjne stanowią komponent rdzeniowy i dominujący, ale jednocześnie będący pretekstem do ukazania zasobu leksykalnego mającego charakter pochodny (zainspirowany) lub instrumentalny względem tego zasadniczego zjawiska. W szczególności znajdują się tutaj hasła będące intuicyjnymi lub uwarunkowanymi kulturowo skojarzeniami związanymi z działalnością administracji publicznej lub stanowiące leksykę powszechnie używaną we współczesnym dyskursie publicznym lub przez osoby działające w administracji publicznej, a także hasła (pojęcia) występujące w opracowaniach naukowych i popularno-naukowych z dziedziny szeroko rozumianych nauk spo-

uw.edu.pl/wp-content/uploads/sites/315/2018/10/11-LS-22-E.-Zwierzcho%C5%84-Grabowska-Internetowe-s%C5%82owniki-specjalistyczne.pdf (dostęp: 28.01.2022).

³ Zob. np. M. Klejnowska-Borowska, *Zasady konstruowania specjalistycznego słownika rosyjsko-polskiego dla celów dydaktycznych (na materiale terminologii papierów wartościowych)*, „Studia Wschodniosłowiańskie” 16, 2016, s. 216.

⁴ Na temat pojęcia administracji publicznej zob. np. H. Izdebski, M. Kulesza, *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, Warszawa 1999, s. 9 n.; Z. Niewiadomski, *Pojęcie administracji publicznej*, [w:] Z. Duniewska et al., *System Prawa Administracyjnego*, t. 1. *Instytucje prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2010, s. 3 n.

⁵ Na temat pojęcia prawa administracyjnego zob. np. Z. Duniewska, *Prawo administracyjne — wprowadzenie*, [w:] Z. Duniewska et al., *System Prawa Administracyjnego*, t. 1, s. 61 n. oraz wskazana tam literatura.

lecznych. Tym samym zawarte w słowniku hasła są (i będą) użyteczne nie tylko w sytuacjach bezpośrednio związanych z działalnością administracji publicznej i wprost regulowanych przez prawo administracyjne, ale wszędzie tam, gdzie stykamy się z często nowymi dla nas zjawiskami społeczno-kulturowo-cywilizacyjnymi i gdzie musimy posiadać niezbędną kompetencję językową (leksykalną), aby w ogóle móc rozpoznać, a w dalszej kolejności zrozumieć dane zjawiska. W tym sensie recenzowany słownik dostarcza leksykalnego narzędzia umożliwiającego lepsze poznanie otaczającej nas i tak gwałtownie zmieniającej się rzeczywistości społeczno-kulturowej.

Taki szeroki zakres pola terminologicznego recenzowanego słownika — będący bardzo pozytywnym zaskoczeniem przy bliższej jego lekturze — nie dziwi przy tym przy uwzględnieniu osoby autora oraz jego zainteresowań i pasji naukowych: otóż prof. Jerzy Supernat jest w środowisku polskich administratywistów powszechnie znany jako promotor wielu niekonwencjonalnych i nowatorskich ujęć zjawisk administracyjnych, ukazywanych w nowym świetle i z bardzo oryginalnych perspektyw⁶. W recenzowanym słowniku jak w soczewce skupiają się wszystkie najlepsze cechy Jego pisarstwa naukowego: szeroka wiedza merytoryczna, głęboka znajomość praktyczna opisywanych zjawisk, rzetelność naukowa, skrupulatność w opisie badanych zjawisk, ogromna erudycja i dążenie do precyzji językowej, a jednocześnie oszczędne operowanie słowem, tak aby krótko i dobitnie wyrażać przekazywane treści. Jest oczywiste, że w szczególności ten puryzm i niemal perfekcja lingwistyczna są absolutnie nieocenione przy redagowaniu tej kategorii dzieł, do jakiej należą słowniki.

Recenzowany słownik tematyczny polsko-angielski jest dziełem, które będzie szalenie przydatne w wielu sytuacjach życiowych i dla licznych kategorii Czytelników.

I tak, w pierwszym rzędzie publikacja autorstwa Jerzego Supernata będzie przydatna przy typowych procesach, w których są wykorzystywane tego rodzaju specjalistyczne słowniki, a więc w procesach pisemnego tłumaczenia tekstów specjalistycznych, kiedy to dana osoba musi pisemnie przetłumaczyć tekst specjalistyczny (tu: przede wszystkim z dziedziny administracji publicznej lub prawa administracyjnego), czyniąc to w interlingwalnym modelu (układzie) translacyjnym⁷. Takie interlingwalne tłumaczenia są dokonywane dla celów zarówno naukowych (poznawczych), jak też praktycznych, w ramach załatwiania bieżących spraw życiowych. Z uwagi na tematykę recenzowany słownik będzie wykorzystywany przy tłumaczeniu tekstów naukowych z dziedziny administracji i prawa administracyjnego (a właściwie szerzej: z dziedziny prawa publicznego), a także

⁶ Zob. np. J. Supernat, *Zarządzanie strategiczne: pojęcia i koncepcje*, Wrocław 1998; *idem*, *Management. Tezaurusz kierownictwa*, Wrocław 2000; *idem*, *Instrumenty działania administracji publicznej. Studium z nauki administracji*, Wrocław 2003; *idem*, *Zarządzanie*, Wrocław 2005.

⁷ Por. F. Grucza, *Zagadnienia translatoryki*, [w:] *Glottodydaktyka a translatoryka*, red. F. Grucza, Warszawa 1981, s. 9 n.; E. Zwierchoń-Grabowska, *op. cit.*, s. 164 n.

przy tłumaczeniu tekstów sporządzanych dla potrzeb obrotu prawnego, zwłaszcza obrotu administracyjnoprawnego, w ramach praktyki administracyjnoprawnej. W takim układzie ze słownika autorstwa Jerzego Supernata będą korzystali naukowcy (nie tylko zresztą reprezentujący nauki administracyjne, ale w ogóle wszelkie szczegółowe nauki prawne, a także specjalizujący się w różnych innych niż prawo naukach społecznych) oraz przedstawiciele praktyki administracyjnoprawnej, usytuowani na różnych szczeblach krajowej (polskiej lub zagranicznej), ponadkrajowej i międzynarodowej administracji, w tym działający w strukturach administracji Unii Europejskiej.

W dalszej kolejności, poza typowymi procesami translatorycznymi, recenzowany słownik powinien być i z pewnością będzie wykorzystywany dla celów dydaktycznych, w ramach uniwersyteckiego nauczania polskiego, unijnego i globalnego (międzynarodowego) prawa administracyjnego lub pokrewnych treści tematycznych. W takim układzie recenzowany słownik może być przydatnym narzędziem oświatowym, używanym zarówno przez nauczycieli akademickich przy przygotowywaniu się do zajęć dydaktycznych i przy prowadzeniu tych zajęć, jak też przez samych nauczanych studentów, przygotowujących się do zajęć lub egzaminów. Należy przy tym podkreślić, że ten walor dydaktyczny słownika autorstwa Jerzego Supernata będzie aktualny nie tylko w przypadku zajęć dydaktycznych prowadzonych w języku angielskim (kiedy to przydatność tego słownika okaże się prawdopodobnie największa i gdy będzie on właściwie nieodzownym materiałem pomocniczym dla tych celów), ale również w odniesieniu zajęć po polsku. Dzięki niemu nauczyciele akademicy i studenci poszerzą merytoryczną wiedzę i lepiej zrozumieją pewne zjawiska administracyjno-prawne w perspektywie prawno-porównawczej, sięgając do zagranicznych (anglojęzycznych) lektur i do zagranicznego prawodawstwa.

Nie można wreszcie pominąć w tym miejscu niezwykle istotnego waloru czysto poznawczego i kulturotwórczego recenzowanego słownika. Otóż słownik tematyczny polsko-angielski napisany przez Jerzego Supernata, jak każdy zresztą utwór należący do tej kategorii, jest dziełem o charakterze kulturowym i musi być czytany oraz interpretowany właśnie jako tekst kultury. Jest to mianowicie dzieło dokumentujące i przekazujące informacje na temat języka (tu: języka polskiego i angielskiego w specyficznym obszarze tematycznym), a równocześnie stanowiące swego rodzaju repozytorium zbiorowego doświadczenia pewnej społeczności⁸ (tu: społeczności uczonych i praktyków administratywistów). Oznacza to, że recenzowany słownik stanowi zapis tego, co w zbiorowej świadomości polskich administratywistów jest wiązane lub kojarzone z administracją publiczną i z prawem administracyjnym, a z kolei zapisanie tego ma i będzie miało istotne znaczenie chociażby przy analizowaniu tak spornego zagadnienia, jak rzeczywiste lub pożądane granice obu tych zjawisk społeczno-jurydycznych. Tym samym

⁸ E. Rudnicka, *Słownik jako tekst kultury*, „Język Polski” 96, 2016, nr 4, s. 47 n.

słownik Jerzego Supernata rejestruje aktualny oraz postulowany zakres i treść obu tych fenomenów, będących częścią naszej współczesnej kultury (to znaczący kultury prawnej, ale i kultury szerzej rozumianej), dostarczając w tym względzie cennego materiału porządkującego tę złożoną rzeczywistość. To porządkowanie następuje poprzez pojęcia⁹, wskazane przez Jerzego Supernata w jego słowniku nie arbitralnie, z perspektywy wyłącznie Jego indywidualnego doświadczenia, ale z perspektywy zbiorowej świadomości współczesnych polskich administratywistów. Możemy mieć przy tym dużą ufność w reprezentatywność wyboru przyjętego w tym zakresie przez autora, albowiem doskonale zna On nie tylko stosowną literaturę przedmiotu, ale również środowisko polskich administratywistów, wraz z ich poglądami i przekonaniem naukowymi. W recenzowanym słowniku zarejestrował On zatem stan naszej współczesnej kultury prawnej, w części dotyczącej prawa administracyjnego i regulowanej nim administracji publicznej.

Stan ten nie jest oczywiście statyczny, lecz podlega stałym zmianom, o czym możemy się przekonać chociażby porównując recenzowany słownik i przyjęte w nim pole terminologiczne z poprzednią podobną pracą autora opublikowaną w roku 2011¹⁰.

Rzetelność recenzencka nakazuje odnieść się również do pewnych mankamentów ocenianej pracy. Zasadniczym mankamentem recenzowanego słownika jest brak przy poszczególnych występujących tam hasłach ich opisu gramatycznego i ich różnych form gramatycznych (na przykład liczby mnogiej), synonimów oraz różnych przykładów użycia danego terminu w języku wyjściowym, to jest angielskim — tak jak to jest właściwie standardem w typowych słownikach bilingwalnych. W szczególności zamieszczenie przykładów użycia poszczególnych terminów w języku angielskim mogłoby się okazać cenną pomocą praktyczną, jako że dzięki temu czytelnicy mogliby w oparciu o ten słownik doskonale nie tylko znajomość poszczególnych słów na poziomie ich recepcji, to jest rozpoznania znaczenia, ale także na poziomie produkcji, co oznacza umiejętność używania danych słów we właściwym kontekście¹¹. Jednakże ów zasygnalizowany tu mankament nie jest bynajmniej zarzutem pod adresem samego autora słownika, jako że zamieszczenie w publikacji tych właśnie elementów treściowych wymagałoby posiadania szerokiej specjalistycznej wiedzy lingwistycznej z zakresu językoznawstwa i anglistyki, a tego przecież nie można zasadnie wymagać od prawnika i administratywisty. Ewentualne wzbogacenie recenzowanego słownika o wyżej zasygnalizowane komponenty wymagałoby udziału w pracach nad tym słowni-

⁹ Pojęcia porządkują otaczającą nas rzeczywistość; zob. np. R. Piłat, *O istocie pojęć*, Warszawa 2007, s. 159.

¹⁰ J. Supernat, *Administracja i prawo administracyjne. Słownik polsko-angielski*, Wrocław 2011.

¹¹ J. Arabski, *Przyswajanie języka obcego i pamięć werbalna*, Katowice 1996, s. 146; A. Seiretny, *Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego jako obcego w świetle badań ilościowych*, Kraków 2011, s. 62.

kiem bardzo szerokiego grona specjalistów, co mogłoby się okazać nadzwyczaj trudne ze względów praktycznych. W każdym razie wskazany mankament w niczym nie umniejsza jakości i znaczenia recenzowanego słownika, a przy tym sami językoznawcy przy takich okazjach otwarcie i szczerze przyznają, że „nawet odznaczający się wysoką jakością słownik nie jest tak doskonały, by nie można było go ulepszyć”¹². W przypadku recenzowanego słownika jego jakość — merytoryczna i redakcyjna — jest na pewno niezwykle wysoka.

W podsumowaniu należy z całą stanowczością stwierdzić, że recenzowany słownik autorstwa prof. Jerzego Supernata to dzieło o wybitnych walorach poznawczo- kulturowych, naukowych, dydaktycznych i praktycznych. Słownik ten stanowi wynik wieloletnich studiów powołanego autora i jego pasji naukowych w zakresie administracji publicznej oraz prawa administracyjnego w ujęciu porównawczym i międzynarodowym, poświadczając Jego iście benedyktyńską pracowitość oraz pieczołowitość w doborze i przedstawianiu prezentowanych treści, oraz dostarczając cennego materiału mającego potencjalnie różnorodne i szerokie pola aplikacyjne. Recenzowany słownik powinien stanowić niezbędne podręczne narzędzie u każdej osoby, która studiuje, uczy, bada lub stosuje polskie prawo administracyjne lub prawo regulujące działalność administracji publicznej, zwłaszcza na styku z zagranicznymi lub ponadnarodowymi systemami prawnymi lub w interakcji z zagraniczną lub ponadnarodową administracją publiczną.

Bibliografia

- Arabski J., *Przyswajanie języka obcego i pamięć werbalna*, Katowice 1996.
- Bartwicka H., *Analiza semowa jako instrument doboru ekwiwalentów w słowniku dwujęzycznym*, [w:] *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Studia Filologiczne*, z. 45. *Filologia Rosyjska*, nr 19, red. U. Wójcicka, Bydgoszcz 1999.
- Duniewska Z., *Prawo administracyjne — wprowadzenie*, [w:] *System Prawa Administracyjnego*, t. 1. *Instytucje prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2010.
- Grucza F., *Zagadnienia translatoryki*, [w:] *Glottodydaktyka a translatoryka*, red. F. Grucza, Warszawa 1981.
- Izdebski H., Kulesza M., *Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne*, Warszawa 1999.
- Klejnowska-Borowska M., *Zasady konstruowania specjalistycznego słownika rosyjsko-polskiego dla celów dydaktycznych (na materiale terminologii papierów wartościowych)*, „*Studia Wschodniosłowiańskie*” 16, 2016.
- Niewiadomski Z., *Pojęcie administracji publicznej* [w:] *System Prawa Administracyjnego*, t. 1. *Instytucje prawa administracyjnego*, red. R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel, Warszawa 2010.

¹² H. Bartwicka, *Analiza semowa jako instrument doboru ekwiwalentów w słowniku dwujęzycznym*, [w:] *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Studia Filologiczne*, z. 45. *Filologia Rosyjska*, nr 19, red. U. Wójcicka, Bydgoszcz 1999, s. 108.

- Rudnicka E., *Słownik jako tekst kultury*, „Język Polski” 96, 2016, nr 4.
- Seretny A., *Kompetencja leksykalna uczących się języka polskiego jako obcego w świetle badań ilościowych*, Kraków 2011.
- Supernat J., *Administracja i prawo administracyjne. Słownik polsko-angielski*, Wrocław 2011.
- Supernat J., *Administracja i prawo administracyjne. Słownik polsko-angielski*, Wrocław 2020.
- Supernat J., *Instrumenty działania administracji publicznej. Studium z nauki administracji*, Wrocław 2003.
- Supernat J., *Management. Tezaurus kierownictwa*, Wrocław 2000.
- Supernat J., *Zarządzanie*, Wrocław 2005.
- Supernat J., *Zarządzanie strategiczne: pojęcia i koncepcje*, Wrocław 1998.
- Szemińska W., *Sposoby reprezentacji wiedzy specjalistycznej w słowniku dla tłumacza*, Warszawa 2013.
- Zwierzchoń-Grabowska E., *Internetowe słowniki specjalistyczne jako narzędzie pracy tłumacza tekstów specjalistycznych*, „Lingwistyka Stosowana” 22, 2017, nr 2.